

մի առ մի ցոյց կու տայ խորհնացւոյ քաջագործութիւնները — պատմական սխալները, ամէն բան հայացքներու միգն ու ճարտարութիւնն եւ ուղիւնքները 1899ին հրատարակեց «Էջեմնոս Հայաստանի ութ մահանները, Ազաթմահեղոյն եւ Մ. խորհնացւոյ համեմատ», երկաթրութիւնը, որով կ'ուզէ «խորհնացւոյ քանի մը տեղեր հետազոտելով՝ ցուցնել, որ այն տեղերը չեն կրնար որ եւ է արժեք մ'ունենալ պատմաբանի մը համար, եւ աննցմէ հանուած հետեւութիւնքն զոնէ վաղժաման են», Ասորք ուղղակի կերպով խորհնացւոյ վրայ գրածներն են միայն, որիչ շատ մը գործեր ալ ունի գրած, որոնցմէ շատերը նմանապէս հայկական նիւթերու վրայ են. այսպէս. «Հայ. լեզուի քերականութիւն» մը, «Հայկական նշխարատփի մ'արձանագրութիւնը, Ասորիւսակիի հաւաքածոյէն», «Ղաթիմահայ հին հնուագիւր բառարանի մը հրատարակութիւնը», «Հանդերձ տեղեկութեամբ», «Աստեթի պատմութեան հայ. մէկ ճեարագը», «Ամբաստանութիւնը իր զեւոյն Սրբոյն Պարզոսի եւ կրնիւցացոյ», «Գրիգորի Յուրոնեցոյն Արեւելից պատմութեան մէկ գլխոյն մըն ալ գրած է, որ «Բանասեր.ի մէջ հրատարակուեցաւ 1899ին, «Լեւոն Ե.ի ընծայեալ վերջն. սինդէ» ՝ վերջագրով: Հայագետին վերջին գրութեան եղաւ. «Ոսկորի եւ Արշմիր ծնունդը, ըստ Թեոդորի Բար-Նունի, Եփեսոյ եւ Եղիշէ.», «Լոկ բնագրական համեմատութիւն մըն է, որուն վրայ ինչպէս նաեւ Մար-Արապայ եւ խորհնացւոյ, խոսուեցած էր ուսումնասիրութիւններ գրել եւր «սիրած ուսումնասիրութիւն» «Հանգէս Ամսօրեայ»ի մէջ, բայց գ.գրախտարար մահը՝ տուած խոստման

կատարուը կանխեց: — «Բանասեր» մ. Մարտի 14 կ'իմանանք թէ Պրոֆ. կարրիէրի բաց թողուցած աթոռը գրուած է այժմ ծանօթ լեզուաբանին Պրոֆ. Մէյէ, երիտասարդ հայագէտն: — Մեր արտագին շնորհասարկութիւններն: ԿԷՏԿ

ՔԵՂԱՅԵՒԵՒԵՆ ՏԵՍՈՒՆԵՐԻՆ

Ալեանա, 25 Փետրուար 1902:

Ալեծուսի ու խոտվոյց ամսոյ 20ին Նորին Սրտութիւնը ԼԵՆՐՈՆ ԺԳ. Բանանայապետը, յուրախութիւն բովանդակ կլիթ. հաստացելոց մեծա նանդիսի ու շքեղութեամբ տօնեցի հոռմ՝ իր հարուստ տոհմականօց լի Բանանայապետութեան քաննելիքաձմեկի (1878—1902) մոյց ուկեղէն յոյճեանը: Իրաց արդի պարագայից մէջ, Պետրոսի նաւակին այսպիսի իմաստուն ղեկավարէ մը վարուիլը միայն մէ միայն բերնային անցին տեսչութեան կրնայ վերագրուիլ...: ԼԵՆՐՈՆ ԺԳ.Ի կլիթ. կրօնի տարածման համար ցուցցած գործունէութիւնը, քրիստոնեայ հասարակութեան մէջ բարոյից ապականութեան դէմ՝ բրած աշաւուրջ գզուութիւնը, եւ զանազան ամէն կարգի եկեղեցական եւ արտաքին գիտութեանց ծաղիկելուն ու նակայաքալ յառաջանալուն համար ցոյց տուած անզուգական եռանդն ու հովանաւորութիւնը, դարձեալ միւս կողման աշխարհի իշխանութեանց ու պետութեանց նետ ունեցած դիւանական յարաբերութիւններն ու եկեղեցականէ մը չապատեւու խորին քաղաքագիտութիւնն, իւրաքանչիւր ազգաց եկեղեցական ու աշխարհական փրական գիտութիւնը են են, այնպիսի զարմանալի ու անսովոր եղանակաւ իւր վրան կենդրոնացած են, որ համայն աշխարհը զարմացուցած են եւ դժոխակ:

ԼԵՆՐՈՆ ԺԳ. Իննետասներորդ դարու այս նակայ հանճարը՝ բովանդակ քրիստոնէական եկեղեցական պատմութեան

* Տնչոյ անձկութեան պատճառով՝ շատ մ'ուրիշ յօդուածներ զատ՝ Մատնախօսակալներն եւ Ժողովիմոռմն ալ զուր մնացին այս անգամ: ԵՄԻՔ.

Եւ վերջն, «Մագարու զոյցը Մ. խորհնացւոյ պատմութեան մէջ...» Ալեանա 1897. 8° էջ 46+107 «ՄԳԳ. Մատ», ԻԲ. 1)

1 Les huit Sanctuaires de l'Arménie payenne, d'après Agathange et Moïse de Khoren. Etude critique Paris 1899, 8° pp. 29. (Հայ. թղթ. 4. Ե. Ա. Զաչեան — Կարի «Հանգ. Մեմ.», եւ այս «ՄԳԳ. Մատնագրան», Լեւալերհրգի տխուր մը. 1899, 8° էջ 48:

2 Grammaire arménienne par Lauer, traduite revue et augmentée par A. C. Paris 1883.

3 Inscriptions d'un reliquaire arménien de la collection Basilewski, publiées et traduites, avec deux héliogravures. Paris 1883.

4 Un ancien glossaire latin-arménien, publié et annoté par A. C. Paris 1886, 8° p. 19.

5 Une version arménienne de l'histoire d'Asséneth. «Nouveaux Mélanges Orientaux». Paris 1886. 8° pp. 473-511.

6 Carrière A. et Berger S. La Correspondance apocryphe de Saint Paul et des Corinthiens, ancienne version latine et traduction du texte arménien. Paris 1891, pp. 23.

7 Sur un chapitre de Grégoire de Tours relatif à l'histoire d'Orient: École pratique des hautes études Section des sciences historique et philologique. Annuaire. Paris, Imp. Nat. 1897, 1899.

8 Զեւ «Հանգէս Ամսօրեայ», 1900, էջ 183-88:

մէջ գրաւեց արդէն իրեն արժանաւոր ու եզակիան դիրք մը, որուն հանգիտապատիւ երկրորդ անձնաւորութիւն մը դեռ չէ կրցած ամբողջ տասնութին դարու պատմութիւնը մասնանկէր ընել:

Անտորիտ - հռոմէագարիս: — Ամսոյս 7ին Փրանց Փերդինանդ Արքիդքսին Նեւայի արքունեաց ըրած այցելութիւնը դիւանական շրջանակներու եւ մամուլներու մէջ բաւական խորհրդածութեանց նիւթ տուաւ: Մորին բարձրութեան և Գետերբուրգ ըրած այցելութեան զխաւոր նպատակը կ'ըսուէր թէ՛ ռուսական բանակին մէջ վիշապագորաց մէկ գնդին վրայ Չարէն հրամանատարութեան աստիճանն ընդունելուն շնորհակալութեան համար ըլլայ: Սակայն ակնյայտն է, թէ զուտ քաղաքական կնիք ունեցող այսպիսի այցելութեան մը նպատակը՝ արքունական ու զինուորական courtsiersի մրասմանէն շատ հեռու պէտք է որ ըլլայ...: Երկու պետութեանց բարեկամական այս յարաբերութիւնը շատ օգուտ պիտի ունենայ Եւրոպիոյ խաղաղութեան, որուն կրնայ երաշխաւոր ըլլալ միայն Հեմոս թերակղզոյն status quoի հաստատ պահպանումը:

Անգղիս-Տրանսիլիա: Ենթակայ ամսոյս 11ին Կրիզէրի՝ պատերազմի դաշտէն ընդունած պաշտօնական ծանուցագրին համաձայն՝ Բուրբուրու այժմեան դիրքն ուրիշ անգամներէ շատ աւելի նպաստաւոր է: Կապիդանդացոց եւ Նատալբուրբուրու օգնական գնդերն երթալով կը բազմանան: Զինեալ Բուրբուրու թիւր 20.000ի կը հասնի: Ամսոյս 10ին Ջրվը. Փրէնչ հետեւեալը կը հեռագրէ. 160 հոգւոյ ընկերակցութեամբ դէպ ի Բոֆոր գացող 60 կառքէ բարկացած կտախմբին վրայ Բուրբուր յարձակելով 12 կառք կը գրաւեն եւ մնացածները հրոյ ճարակ կու տան: Կրպպէ գնդապետը վրայ հասնելով երկակողմանի բուռն զօրութեամբ արիւնճաեղ ճակատ մը տալէ ճեղք թշնամիք յետս կ'ընկրկին, դաշտի վրայ թողլով 24 մեռեալ եւ 47 վիրաւոր: Անգղիացոց կորուստն է 2 պաշտօնակալ, 11 զինուոր մեռեալ եւ 1 պաշտօնակալ ու 47 զինուոր վիրաւոր:

Սպանիոյ խոտովութիւնքն երթալով ծանր կերպարանք կ'անունու: Վերջերս Բարչելոնա տեղի ունեցած զարհուրելի

դէպքերը՝ զուտ արդիւնք էին անիշխանականաց հասարակաւմկին գործաւոր դասակարգին վրայ ունեցած ազդեցութեան: Ոստիկանութիւնն ի վիճակի չլլալով լաւ պատրաստութեամբ խուճանին մէջ ընդդէմ քաղաքացոց յարուցած ապստամբութիւնը գապել հարկ եղաւ զօրօք ու զինուք միջամտել, ահագին էր տեսարանը. երկակողմանի խստապարանց խտուութեամբ կը զարնուէին, այն աստիճան, որ կտաւարութիւնը հարկ տեսաւ թնդանօթածիզ զօրք եւս դրկել եւ ապստամբութեան ամենէն աւելի ճարակ գտած քանի մը փողոց ոմբակոծել...: Ամսոյս 21ին հասած հեռագիրը 40է աւելի մեռեալ կը հաշուէ խուճանի կողմանէ: Ապստամբաց թիւր միահամուռ 80.000 կը համրուի:

Հարաւային Ամերիկա: Կոլոնէ առած նորագոյն տեղեկութեանց համաձայն, Ամայս Ալբանի տեղ ընդհանուր հրամանատար կարգուած է պետական զօրաց վրայ: Բոզոտաէ „New York Herald“ի քաշուած հեռագրէն կը տեղեկանանք հետեւեալը. Բոզոտաէ 20 մղ. հեռաւորութեամբ Փակատատիվի քովերը տրուած ճակտին մէջ յեղափոխականք չարաշար կը յաղթունին դաշտի վրայ թողլով 300 մեռեալ: Կառավարութեան զօրաց կորուստն է 90 հոգի միայն:

Ք Ո Վ Ա Ն Դ Ա Վ Ո Ւ Թ Ի Ն

- Ռ Մ Ո Ւ Մ Ե Ն Գ Ն Ը
- ԿԵՆՏԱԳՐԱԿԱՆ - Անտոն Մոնարեան 4. 65: -
- Բժիշկ Գոկոս Նահապետ Ռուսինեան. 69:
- ԹՂԱՎԱԿՈՒԹՅՈՒՆ - Գրական Թղթակցութիւն Դ. Գրական շտեռ. 73: - Գրական ժամանց. վերաքննութիւնը. 77:
- ԱՇԽԱՂԱԳՐԱԿԱՆ - Ախալցեա. 79:
- ՄԱՏՏՆԱԳՐԱԿԱՆ - Մ. Խորենացոյ ժամանակի ինդիքը ըստ Հայագէտ Կոնիքոսի. 85:
- ՊԱՏՄԱԿԱՆ - Մկզքաւորութիւնը Բիւզանդեան բանակաթեմբուր. 91:
- ԳՐԱԿԱՆ ԿՈՐՈՒՄՏՆՈՐ - Ա. 4. 2. Վ. Ալիշան. Բ. Պոթք. Ազ. Կարեկէր. 93:
- ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ՑԵՆՈՒԹԻՆ 95:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ ԵՒ ՊԱՏԱՄԱՆԱՏՈՒ ԽՄԱԳՈՒԹ
Կ. ԲԱՓՅԱՆԷ Կ. ՊԱՐՈՆՉ
Վ Ի Ե Ե Ե Ե Ե Ի Ի Բ Բ Բ Բ Ե Ե Ե Գ Բ Բ Ե Ե